

Opvoeden en onderwijs

De kerngroep van de Wijkacademie Opvoeden in Schalkwijk (Haarlem) heeft als eerste thema Opvoeden en onderwijs gekozen. Al gauw ontstaat het idee om een openbare bijeenkomst over dit thema te organiseren, omdat het ontzettend leeft in de wijk. In januari 2014 wordt een subgroepje gevormd dat een voorstel voor de aanpak van het thema Opvoeden en onderwijs zal maken. Dit groepje gaat voortvarend aan de slag en komt met het voorstel om een Schalkwijkse conferentie over opvoeden en onderwijs te organiseren, waarbij het vooral om de ervaringen van ouders en jongeren zelf gaat.

Voorstel is om de conferentie in de aula van basisschool de Meer te organiseren. Belangrijk is dat er ruimte is voor ouders om hun verhalen te vertellen en dat de ervaringen van ouders ook met behulp van theater naar voren worden gebracht. Een onderwerp van discussie is nog of de conferentie alleen over schoolkeuze moet gaan, of breder over ouderbetrokkenheid. De groep kiest voor een bredere benadering, waarbij schoolkeuze een onderdeel kan zijn.

Er wordt benadrukt dat het belangrijk is dat als er veel mensen komen naar de conferentie ze toch ook het gevoel hebben dat ze gehoord worden, dus kan er in werkgroepen worden gewerkt waarin de deelnemers echt zelf aan het woord komen. Doel is dat ouders geïnspireerd raken en zien dat er veel manieren zijn om betrokken te zijn bij school en ook ervaren hoe belangrijk dat is. Er wordt nog even gediscussieerd over de rol van professionals zoals leerkrachten en mensen van het Centrum voor Jeugd en Gezin. "Als we ze alleen als toehoorders uitnodigen is het niet leuk voor ze." Dus wordt voorgesteld ze als speciale gasten te vragen, en ze dan na afloop uit te nodigen om te vertellen wat ze die dag geleerd hebben of wat ze is opgevallen. Yousuf lanceert het idee om een soort club te starten van ouders die andere ouders kunnen helpen met vragen over school en opvoeding. Ed benadrukt dat publiciteit belangrijk is en dat we een folder moeten maken

Op de volgende kerngroepbijeenkomst in februari 2014 spreken de leden van de groep in drie groepjes verder over de thema's voor de workshops en de vragen die we willen stellen bij het verzamelen van de verhalen van ouders en kinderen over hun ervaringen met school. De drie groepjes zijn het erg met elkaar eens: Een van de workshops moet gaan over wat ouderbetrokkenheid inhoudt volgens de ouders. Een ander onderwerp voor de workshops kan gaan over schoolkeuze en schooladvies en de ervaringen die ouders daarmee hebben. Ook kan er een open workshop zijn waarin ouders zelf onderwerpen aan de orde kunnen stellen.

Het oefenen van de theaterscènes in de ruimte van verzorgingshuis Schalkweide waar de kerngroep altijd bijeenkomt

De kerngroepleden kiezen er voor om zelf een boek met verhalen over ervaringen van ouders en eventueel kinderen met onderwijs te maken door elkaar en oudere ouders te interviewen. Ook zal er een oproep geplaatst worden in de Wijkkrant voor ouders die hun verhaal kwijt willen. Gezamenlijk worden de vragen voor de interviews bedacht. Nico de Boer, een actieve wijkbewoner die veel met verhalen werkt wordt uitgenodigd om de verhalen tot een leesbaar product te verwerken en van een aantal theaterscènes te maken. Er wordt een folder gemaakt die door de ouders en Meetingz! wordt verspreid. Ouders oefenen onder begeleiding van Nico en Meetingz! bloedig op de theaterscènes. BMP zorgt voor het uitnodigen van professionals als special guests en praktische zaken als locatie, eten en drinken, de vormgeving en het drukken van het boekje.

Escalatie van conflicten op een basisschool

Terwijl de ouders bezig zijn hun conferentie voor te bereiden escaleert de situatie op een van de basisscholen in de wijk. Dit is de school die eerder niets deed toen een kind (van een van de kerngroepleden) al twee jaar gepesst werd. En die daarna aangifte deed tegen de moeder toen die haar kind twee weken thuis hield, omdat ze het onverantwoord vond dat het nog langer naar school ging. Het Haarlems Dagblad heeft lucht gekregen van dit conflict en publiceert hier een artikel over. Nog later komt, naar aanleiding van het krantartikel een ander verhaal van een moeder (niet van de kerngroep) naar boven over aanranding van haar zesjarige dochtertje door een groepje jongens van diezelfde leeftijd, met ernstig inwendig letsel tot gevolg. Ook nu weer is de houding van de school verbijsterend. De moeder krijgt een contract tot geheimhouding voorgelegd. Daar houdt ze zich lang aan, maar als ze merkt dat er verder niets gebeurt en haar kind nog steeds

in de klas zit met die jingens en dat de school bovendien plaatsing op een andere school tegenwerkt is de maat vol en besluit ze een kerngroeplid in vertrouwen te nemen. Die schakelt een vertrouwenspersoon in. Tijdens een sportdag van de school komt het verhaal via via bij andere ouders terecht en ontstaat er grote onrust. Het Haarlems Dagblad wordt hierover geïnformeerd en gaat zich in de kwestie verdiepen. Er volgt opnieuw een artikel waarin het vooral wordt vermeld. De school beweert vervolgens dat de moeder zelf om geheimhouding heeft gevraagd en nu zelf het contract breekt. Voor de kerngroep is dit een ingewikkeld vraagstuk. Vier leden hebben zelf kinderen op de betreffende basisschool en zijn erg ontdaan. Ze weten niet op wie ze moeten afgaan. De school legt alle schuld bij de moeder en haar kind. Maar dat kunnen ze niet geloven. Het ergert ze dat ze van alle kanten alleen maar halve waarheden horen.

Enkele leden van de groep zijn bang dat dit verhaal de conferentie gaat domineren. Dus wordt er kort voor de conferentie uitvoerig gesproken over de wijze waarop de groep hier mee om wil gaan. Er wordt voor gekozen om het programma niet aan te passen, maar om, als ouders over het onderwerp beginnen, hier binnen de workshops ruimte voor te creëren. De groep wil niet dat er in beschuldigingen over en weer wordt gesproken. Zeker omdat niemand precies weet wat waar. "We moeten er alles aan doen om er voor te zorgen dat de discussie vooral gaat over de vraag wat ouders en school kunnen doen om te zorgen dat dit soort incidenten niet meer voorkomen en hoe je, als er toch iets naars gebeurt, daar dan als ouders en school gezamenlijk mee om moet gaan." Ondertussen wil de kerngroep dat uitgezocht wordt wat er precies op deze school aan de hand is, want er zijn inmiddels nog veel meer klachten en incidenten gemeld. Er is iets grondig mis met het pedagogisch klimaat op deze school, zoveel is wel duidelijk.

Nu komen er nog meer verhalen

Nu eenmaal besloten is tot de conferentie die op 4 juni plaats zal vinden, beginnen de ouders in de groep ook steeds meer hun eigen ervaringen met schoolkeuzes en schooladviezen te vertellen. Ook de ouders die eerst altijd zeiden dat ze vooral positieve ervaringen hadden, komen nu met verhalen die laten zien dat er in het schoolsysteem nog steeds sprake is van achterstelling van kinderen van allochtone afkomst. Het ingewikkelde is dat het niet aantoonbare discriminatie door personen is, maar dat het een opeenstapeling betreft van verschillende factoren:

- Houding en verwachtingen van leerkrachten;
- Schoolcultuur, waarin Nederlandse normen als universeel en beter worden gezien;
- Systemen waarop scholen worden afgerekend, waardoor ze kinderen bij twijfel liever lager plaatsen;
- Lotingen;
- Onderlinge afspraken tussen scholen, waardoor kinderen moeilijk naar een andere school kunnen;
- Angst van scholen voor een slechte naam;
- Etc.

Het verhaal van een van de kerngroepleden schetst de complexiteit van het vraagstuk:

Wel een volledig HAVO-advies, maar toch niet worden toegelaten

De zoon van D. (een vrouw van Somalische afkomst) heeft een HAVO advies gekregen van zijn school en ook zijn toetsen (o.a.) CITO toets en intelligentie toets) op HAVO niveau gemaakt. Toch lukt het niet hem op de HAVO te krijgen. Toen D. haar zoon ging inschrijven op het Lyceum C. voor de HAVO, werd er door degene die de inschrijving deed een vraagteken geplaatst bij het HAVO advies. D. weet niet waarom. Vervolgens werd aan haar gevraagd of ze het goed vond dat haar zoon niet in een HAVO klas, maar in een HAVO-VMBO-T geplaatst werd. D. stemde daarmee in, omdat ze er vanuit ging dat haar zoon dan

kon laten zien dat hij het juiste niveau voor HAVO heeft. Ze wist dat een 6,8 score in die burgklas voldoende zou zijn om definitief door te stromen naar de tweede klas van de HAVO.

Later hoorde ze dat er op het Lyceum C. geloot moest worden. Er waren teveel aanmeldingen. Ze kreeg bericht dat haar zoon was uitgeloot voor VMBO-T. Dat verbaasde haar. Hij had toch een HAVO advies? Op het Lyceum C. waren ook veel HAVO leerlingen uitgeloot, dus ze besloot om haar zoon dan maar op een andere school in te schrijven voor de HAVO. Samen met iemand van Meetingz! is ze toen naar het Lyceum CM gegaan om haar zoon daar in te schrijven. Dat was wel een bijzondere ervaring. Het LCM is een hele witte school, dus ze voelden zich wel bekeken toen ze daar rondliepen. In eerste instantie werd de inschrijving voor HAVO geaccepteerd, maar toen moesten ze even wachten, want de mevrouw van de inschrijving moet nog wat zaken checken. Later werden ze naar binnen geroepen en toen werd er verteld dat ze de zoon van D. helaas niet voor de HAVO konden inschrijven, omdat hij uitgeloot was voor het VMBO-T op het Lyceum C. Iemand die is uitgeloot voor VMO-T kan niet worden ingeschreven voor de HAVO. Er zat niet anders op dan hem in te schrijven voor het VMBO-T, want elke school in Haarlem zou zo reageren, werd gezegd. Dat heeft D. toen maar gedaan. (zich realiserende dat die jongen het best nog moeilijk zou krijgen op zo'n witte school). Er is ze wel de verzekering gegeven dat haar zoon, als zijn resultaten goed zijn, zo snel mogelijk kan doorstromen naar de HAVO. Dat is mooi, maar bij het LSM moet je wel gemiddeld een 8 staan om van VMBO-T naar HAVO te kunnen weet D. En zo worden kinderen gedwongen naar een school onder hun niveau te gaan. De zoon van D. heeft het hier erg moeilijk mee. Hij was zo trots op zijn HAVO-advies.

De Schalkwijkse conferentie over Opvoeden en onderwijs Voor ouders door ouders

Eindelijk is het dan 4 juni. Er heerst een verwachtingsvolle spanning binnen de groep. Zullen er genoeg mensen komen? Zal het schoolincident niet gaan domineren? Gaat het wel goed met de theaterscènes waarop zo hard geoefend is? Zijn we verstaanbaar genoeg? Hoe zullen de mensen reageren op het filmpje over het belang van samenwerking tussen ouders en school dat in opdracht van de kerngroep gemaakt is? Is er genoeg eten? Of juist te veel?

Terechte zorgen, maar achteraf gezien niet nodig. Het wordt een bijzonder succesvolle middag. De beoogde tachtig aanwezigen zijn er ook echt. Het publiek bestaat niet alleen uit moeders, maar ook uit vaders. De deelnemers komen uit alle winstreken. Ook Hollandse ouders doen mee. En er zijn professionals uit allerlei disciplines die hun best doen hun mond te houden (en dat is echt moeilijk).

De bijeenkomst in de aula begint met een korte film gemaakt door Jermain Lo, waarin twee ouders en een oudere zus hun verhaal vertellen over ervaringen met scholen in de wijk en de manier waarop zij vinden dat ouders en school met elkaar moeten omgaan. Daarna volgend de theaterstukjes van de kerngroep. Die werken goed. Er is veel herkenning. De eerste drie laten vooral problemen zien: de macht van de schoolleiding, een te strenge juf en de gevolgen van het niet bespreken van pestgedrag.

In de zaal wordt de vraag gesteld waarom de bijeenkomst start met allemaal negatieve verhalen. Irish Verwey, die de gepreksleiding doet, vertelt dat dit is, omdat er zo veel ouders zijn met dit soort ervaringen. De verwachting is dat op basis van de verhalen die getoond zijn, in de workshops naar oplossingen gekeken kan worden.

Deelnemers aan de conferentie

En dat gebeurt. In de drie workshops wordt geanimeerd gesproken. Opvallend is de rust en de wijsheid die de ouders aan de dag leggen als het verhaal van de basisschool aan de orde komt. Ook de ouders die zelf kinderen op de betreffende school hebben, brengen de kracht op om niet op het incident in te gaan, maar vooral te kijken wat de bijdrage van ouders in dit soort situaties. In workshop 1 wordt een hele scala aan ideeën op tafel gelegd:

- Op iedere school enkele allochtone ouders benoemen, die als vertrouwenspersoon voor de ouders kunnen fungeren en bij wie ze desnoods in de eigen taal terecht kunnen
- Open gesprekken tussen ouders en leerkrachten over wat men belangrijk vindt als het om opvoeden gaat, zonder dat iemand het per se beter hoeft te weten;
- Het oprichten van een onafhankelijk club in Haarlem, waar ouders nadrukkelijk zitting in hebben, die aanspreekbaar is voor ouders die er op hun school niet doorheen komen. (Nu moeten ouders voor een formele klachtenprocedure helemaal naar Utrecht);
- Een groep ouders vormen die andere ouders kan helpen en steunen met informatie over schooladviezen en schoolkeuzes.

Gaandeweg de workshop krijgen ook de professionals de gelegenheid om hun zegje te doen. Een open communicatie tussen ouders en school is volgens alle aanwezigen de voorwaarde voor ouderbetrokkenheid. Nu de ouders de aftrap hebben mogen geven, zijn ze blij met de anderen in gesprek te kunnen gaan. Het valt hen op dat de verschillen tussen de scholen zo groot zijn. Is het een idee dat scholen onderling uitwisselen hoe ze het doen in de communicatie met ouders en van elkaar kunnen leren wat wel en niet werkt? Antwoord hierop is dat sommige scholen hier heel open voor staan en andere

minder. Juist de scholen die zwak staan lijken minder behoefte te hebben aan uitwisseling. Dat is jammer. Ouders in de groep willen kijken of zij niet een rol kunnen spelen bij het aankaarten van het belang van uitwisseling tussen scholen onderling.

In workshop 2, die gaat over schooladvies en schoolkeuze, delen de deelnemers ervaringen en geven elkaar tips inzake schoolkeuze.

De volgende zaken werden gemeld:

- Informatie is van belang. Je moet er als ouder voor zorgen dat je informatie krijgt.
- Ervaringen van anderen zijn nuttig. Je kunt hiervan leren.
- Zorg dat je betrokken bent als ouder. Laat niet over je kind beslissen
- Een van de aanwezigen deelt een casus van verkeerde schoolkeuze en vertelt hoe daardoor een heel leven beïnvloed kan worden
- Ook wordt de casus besproken waarin het advies door de middelbare school niet opgevolgd werd. Dan is het van belang te weten wat je kunt doen.

Maar ook het belang van betrokkenheid van ouders komt uitgebreid aan de orde. Daarbij worden de volgende aandachtspunten benoemd:

- Taal en het niet beheersen van het Nederlands
- Onzeker zijn door dat je de taal niet kent
- Ouders moeten leren gesprekspartner van school te zijn. Moeten leren doorvragen. De door school aangereikte informatie is vaak erg algemeen
- Er wordt eerder naar school dan naar ouders geluisterd
- Het belang van het checken van wederzijdse verwachtingen van ouders en school
- De noodzaak van samenwerking tussen school en ouders

Men geeft elkaar tips:

- Vanaf groep 3 actief zijn op de school van je kind. Stel vragen en vraag door. Check wat je niet begrijpt bij ander ouders
- Iemand wijst op het nut van het Onderwijsloket aan de Richard Holkade. Daar moet meer bekendheid aan gegeven worden
- Informeer school over wat JIJ weet van je kind
- Die mee aan activiteiten op school

Meer algemeen worden de volgende tips gegeven:

- zorg voor iemand die bekend is met onderwijs en mensen in hun eigen taal kan informeren
- koffieochtenden zijn nuttig

Ook in deze groep komt meerdere malen de noodzaak voor open communicatie aan de orde. Men wenst een gesprek waarin beide partijen elkaar serieus nemen en respect hebben voor elkaar.

In workshop 3, een open workshop waarvoor de deelnemers zelf het onderwerp mogen aandragen, wordt het incident op de school openlijk aan de orde gesteld en wordt gevraagd of ouders behoefte hebben om hierop in te gaan. Er wordt aangegeven dat ouders het belangrijk vinden dat zowel de leerkrachten als de ouders goed naar de kinderen luisteren en hun signalen serieus nemen en oppakken. Ook door ze met elkaar te bespreken. Ouders kunnen een rol hebben in het bewust maken van andere ouders dat betrokkenheid bij je kind en luisteren en praten met je kind noodzakelijk is. Vanuit het onderwijs wordt aangekaart dat veel ouders niet naar ouderavonden en informatieavonden komen. Ouders in de zaal merken op dat die avonden niet altijd aan hun behoeften voldoen. De school is wel erg bepalend in hoe en wat er aan de orde wordt gesteld.

Na een beetje een stroef begin komen in deze workshop de tongen goed los. Er worden vier belangrijke thema's benoemd waar ouders het graag met elkaar en met school over willen hebben:

1. Problemen met school en hoe je die als ouder aan kunt kaarten. Nu ervaren ouders dikwijls een muur tussen henzelf en de school;
2. Omgaan met veranderende tijden en lesmethoden en de vraag wat er nu wel en niet van ouders verwacht wordt in begeleiden van hun kind;
3. De rol van vaders
4. Omgaan met tweetaligheid

Theaterscene over onbespreekbaarheid van pesten op school

Als de deelnemers zich weer verzamelen in de aula, gonst het van het enthousiasme, niet alleen onder de ouders die het gevoel hebben dat ze nu eens echt konden praten over wat hen bezighoudt, en die zich afvragen wanneer de volgende openbare bijeenkomst van de Wijkacadmie is, maar ook bij de professionals. Zij hebben ervaren dat ouders, als er sprake is van een echt gesprek, heel erg constructief mee denken en niet weglopen voor verantwoordelijkheden. Gezamenlijk is wel geconstateerd dat er bij veel ouders sprake is van een enorme informatieachterstand en schaamte omdat men de taal niet goed spreekt. De kerngroep speelt nog drie theaerscènes waarin duidelijk wordt dat er vaak wel oplossingen zijn, ook al zijn dat niet altijd de oplossingen die vanuit het Nederlandse systeem meteen herkend worden. Het belang van aandacht voor twee talen, respectvol omgaan met de geloofsovertuiging van een kind en die niet de schoolcarrière laten belemmeren en het belang van doorzettingsvermogen.

En de groep kondigt aan te willen starten met een brigade "Ouders helpen ouders" om ouders in Schakwijk te ondersteunen met informatie en hen een luisterend oor te bieden. De ouderbrigade wordt getraind door de ondersteuners van de Wijkacadmie in samenwerking met het CJG. Ouders in de zaal kunnen zich aanmelden voor deze brigade.

Al met al is de dag en groot succes. De leden van de kerngroep zijn helemaal opgetogen over het feit dat wat ze bedacht hebben ook gerealiseerd is. "Dat maak je niet vaak mee", merkt een van hen op, "dat je iets bedenkt en dat het dan precies zo wordt uitgevoerd."

Programma komende tijd

Tijdens de evaluatie van de conferentie heeft de kerngroep besloten het thema Opvoeden en onderwijs voorlopig op de agenda te houden. Er is zo veel aan de hand op dit gebied en er is nog zoveel te doen om ouders en scholen dichterbij elkaar te brengen. Aan alle kanten wordt duidelijk dat de behoefte van ouders om samen over opvoeden te praten heel groot is. Daarom wil de kerngroep na de zomer starten met drie "filialen" en tevens een tweede conferentie over opvoeden en onderwijs organiseren, waarin getoond kan worden op welke punten voortgang is geboekt en waar nog meer ouders mee kunnen doen.

Drie filialen

Naast de conferentie over Opvoeden en onderwijs in Schalkwijk wil de kerngroep in de wijken Meerwijk, Boerhaave en Europawijk gespreksgroepen opzetten waarin andere ouders aan de hand van hun eigen verhalen en ervaringen met elkaar over opvoeden kunnen praten. De gesprekken in de groep worden als zo waardevol ervaren dat de groep graag wil dat andere ouders ook de gelegenheid hiertoe krijgen. Inmiddels hebben zich drie kerngroepleden en enkele ouders van buiten aangemeld om de "filialen" van de wijkacademie en de afzonderlijke wijken op te zetten en hiervoor een programma te maken. Zij worden getraind door BMP en Meetingz!. Deze filialen bieden bovendien een mooie gelegenheid voor de professionals die meedoen aan het scholingsprogramma dat BMP voor de Wijkacademies biedt, om in de praktijk te oefenen met het methodisch ondersteunen van groepen ouders bij het bespreken van belangrijke opvoedkundige onderwerpen en thema's, zonder dat zij de agenda te bepalen.

Programma na de zomer

Na de zomer wil de kerngroep kijken of er op een school in de wijk een langduriger programma rond ouderbetrokkenheid kan worden uitgevoerd. In dit programma gaan ouders en leerkrachten afzonderlijk én met elkaar in gesprek over hun wederzijdse verwachtingen, over omgaan met verschillen in normen en waarden bij het opvoeden en over de manier waarop er binnen de school met elkaar gecommuniceerd wordt. Verder zal er een start gemaakt worden met de brigade ouders helpen ouders en zal de tweede Schalkwijkse conferentie over Opvoeden en onderwijs worden voorbereid. Tijdens deze conferentie wil de kerngroep ook de uitkomsten bespreken van een nader onderzoek naar de affaire op de basisschool en het bredere vraagstuk van de macht van schoolbesturen.